

Vestfold og Telemark
FYLKESKOMMUNE

Frivillighet i Vestfold og Telemark

Temadokument

Sluttbehandles i fylkestinget

14.-15. desember 2021

Innhold

1. Innledning	3
1.1. Bakgrunn og forankring	3
1.2. Forståelse av frivillighetsbegrepet	3
1.3. Frivilligheten – en egen samfunnssektor	4
1.4. Fylkeskommunens samhandling med frivillig sektor	5
2. Den mangfoldige frivilligheten i Vestfold og Telemark	7
2.1. Ulike frivillige organisasjoner	7
2.2. Frivillighetssentraler i kommunene	9
2.3. Frivillig innsats uten medlemskapstilknytning	10
2.4. Frivillig arbeid og sosialt entreprenørskap	11
3. Frivillighetens behov og utfordringer.....	12
3.1. Økende utenforskap	12
3.2. Demografiske utfordringer	13
3.3. Barrierer mot deltakelse.....	13
3.4. Engasjement i endring	13
3.5. Økonomisk tap og redusert medlemsmasse av koronapandemien.....	14
3.6. Tid og ressurser til redning- og beredskapsarbeid	14
3.7. Økt krav til digitalisering.....	14
3.8. Forutsigbare rammebetingelser.....	15
3.9. Tilpassede arenaer for aktivitet.....	15
3.10. Demokrati under press.....	15
3.11. Samarbeid på like vilkår.....	15
4. Mål for fylkeskommunens samarbeid med frivilligheten	16
4.1. Regional planstrategi 2020 – 2024	16
4.2. Areal- og transport planer:	17
4.3. Vestfold og Telemark – der mennesker møtes. Kulturstrategi 2021–2024	18
4.4. Handlingsprogram folkehelse 2021–2022.....	18
4.5. Helsefremmende opplæring. Strategiplan for videregående opplæring i Vestfold og Telemark 2021–2025	19
4.6. Regional kompetansestrategi Vestfold og Telemark 2021-2028	19
4.7. Regional strategi for reiseliv og opplevelser 2022–2030 (høringsutkast).....	19
4.8. Regional strategi for forskning, innovasjon og næring (høringsutkast)	20
5. Virkemidler.....	21
5.1. Samarbeids- og partnerskapsavtaler.....	21
5.2. Tilskuddsordninger	23

5.3. Nettverk og samarbeidsarenaer	24
5.4. Prosjekter	25
Frivillighet, samskaping og sosial inkludering	25
Østersdugnaden	26
5.5. Kunnskap og kompetanse	26
5.6. Tilgang til arenaer	27
6. Oppsummering	28
7. Kilder	29
7.1. Lover, stortingsmeldinger og nasjonale strategier	29
7.2. Regionale planer og strategier	30
7.3. Forskning, kartlegging og statistikk	31

1. Innledning

1.1. Bakgrunn og forankring

Å være frivillig har en stor egenverdi og skaper store verdier for samfunnet. Frivilligheten i Vestfold og Telemark er mangfoldig. Den fremmer deltakelse, demokrati, engasjement, god folkehelse, inkludering, lokal samfunnsutvikling og velferd. Frivilligheten er en selvstendig sektor i samfunnet som setter mål for egen virksomhet.

Vestfold og Telemark fylkeskommune ønsker å fremme frivilligheten i fylket. Fylkeskommunens innsats og samhandling med frivillig sektor er forankret i flere regionale planer og strategier. Da kulturstrategien *Vestfold og Telemark – der mennesker møtes. Kulturstrategi 2021–2024* ble behandlet politisk (FT-sak 66/21), ble det vedtatt å utarbeide temadokumenter for utvalgte fagområder. Dette dokumentet er et temadokument for frivillighetsområdet. Kulturstrategien og temadokumentet *Frivillighet i Vestfold og Telemark* erstatter tidligere *Frivillighetsmelding for Telemark fylkeskommune. 2016-2020*.

Temadokumentet *Frivillighet i Vestfold og Telemark* beskriver frivilligheten i fylket og fylkeskommunens samlende innsats og samhandling med sektoren. Temadokumentet konkretiserer hvilket ansvar, oppgaver og virkemidler fylkeskommunen har, for å nå egne mål på frivillighetsområdet.

1.2. Forståelse av frivillighetsbegrepet

Frivillighet Norge¹ definerer frivillig virke som virksomhet, som for det vesentligste er basert på frivillige gaver, innsamlede midler og/eller frivillig tidsbruk, og som har et ikke-kommersielt formål.

Definisjonen vektlegger at frivillig arbeid er aktiviteter eller tjenester som blir foretatt uten at det utbetales lønn. I tillegg må aktivitetene eller tjenestene være til fordel for samfunnet, miljøet, eller andre enn nære slektninger eller personer som kan regnes til egen husholdning.

For å kunne registrere en organisasjon i Frivillighetsregisteret i Brønnøysundregistrene², må organisasjonen drive frivillig virksomhet. Som frivillig virksomhet regnes aktiviteter som ikke er fortjenestebaserte og som blir drevet av:

- ikke-økonomiske (ideelle) foreninger
- alminnelige stiftelser som ikke deler ut midler, eller som utelukkende foretar utdelinger til frivillig virksomhet
- næringsdrivende stiftelser som utelukkende foretar utdelinger til frivillig virksomhet

¹ Frivillighet Norge er et interessepolitisk samarbeidsforum for frivillig sektor med over 300 medlemsorganisasjoner over hele landet.

² [Registrering i Frivillighetsregisteret - Brønnøysundregistrene \(brreg.no\)](https://www.brreg.no/)

- aksjeselskap som utelukkende foretar utdelinger til frivillig virksomhet

1.3. Frivilligheten – en egen samfunnssektor

Frivillig sektor er uavhengig og plasserer seg mellom privat og offentlig sektor. Meld. St. 10 (2018-2019) *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig*.³ legger grunnlaget for den statlige frivillighetspolitikken. Staten skal støtte opp om en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet der *bred deltakelse* er det overordnede frivillighetspolitiske målet.

Frivillig sektor bidrar med store verdier til samfunnet, er samfunnsbyggende og spiller en viktig rolle i den nordiske demokratiske modellen. Frivilligheten har lange tradisjoner, stor kapasitet og opererer på nesten alle samfunnsområder. Frivillige organisasjoner tilbyr for eksempel fritidsaktiviteter for barn og unge, idrettslige og kulturelle opplevelser, opplæring, beredskap, og helse- og omsorgstjenester. Den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 142 000 årsverk og en verdiskaping på 78 milliarder kroner (i 2018).⁴ Frivillighetens viktigste ressurser er engasjerte medlemmer, frivillige, givere og andre støttespillere.

Inntektskildene til ideelle og frivillige organisasjoner er 27% statlige og 17% kommunale og fylkeskommunale midler gjennom overføringer og kjøp av tjenester, 45% fra husholdninger og 12% andre private aktører⁵

Frivillig aktivitet skjer først og fremst i et lokalsamfunn, i en kommune. Frivillige organisasjoner har en viktig funksjon som inkluderende møteplasser, arenaer for læring og nærdemokrati. Gjennom frivillig arbeid ytes det også en betydelig innsats som supplerer og forsterker det kommunale tjenestetilbudet. Kommunene har derfor en sentral rolle i å styrke samhandlingen med frivilligheten lokalt. Noen kommuner velger å utforme en egen frivillighetspolitikk. Tall fra Frivillighet Norge viser at om lag 20 % av landets kommuner har en vedtatt frivillighetspolitikk⁶. I Vestfold og Telemark har Bamble, Færder, Kragerø, Midt-Telemark, Nome, Porsgrunn, Sandefjord, Siljan og Skien en vedtatt politikk, mens Nissedal, Tønsberg og Vinje er i ferd med å utvikle en frivillighetspolitikk.

KS og Frivillighet Norge har inngått en samarbeidsavtale, *Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor (2017-2020)*, som skal bidra til å styrke samhandlingen mellom frivilligheten og kommunene/fylkeskommunene.⁷ Denne avtalen er videreført i 2021 i påvente av at ny regjering igangsetter arbeidet med en ny frivillighetserklæring. Plattformen fastsetter noen prinsipper og handlinger for å styrke relasjonen mellom offentlig og frivillig sektor i Norge:

1. Frivillig sektor er en uavhengig og selvstendig samfunnssektor som plasserer seg mellom næringslivet og offentlig sektor. Frivillig sektor anerkjennes på lik linje med de andre

³ [Meld. St. 10 \(2018–2019\) - regjeringen.no](#)

⁴ [Satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner \(ssb.no\)](#)

⁵ [Satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner \(ssb.no\)](#)

⁶ [Få kommuner har en god frivillighetspolitikk — Knekk Samhandlingskoden](#)

⁷ [Microsoft Word - Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor.docx \(amazonaws.com\)](#)

sektorene i samfunnet. Samarbeid og samhandling mellom offentlig og frivillig sektor skal baseres på likeverdig partnerskap, og gjensidig respekt for hverandres roller.

2. Frivillig sektor bidrar med store verdier til samfunnet, er samfunnsbyggende og spiller en viktig rolle i den nordiske demokratiske modellen.
3. Frivillige organisasjoner er viktige for demokratiet ved å være pådrivere og gjennom å være kanaler inn i demokratiet for interessegrupper og engasjerte borgere.
4. Frivillighet øker samfunnets sosiale kapital ved at tillit, identitet og samhold skapes i møter mellom mennesker.
5. Mangfoldet i frivillig sektor er en verdi i seg selv og en viktig årsak til høy deltakelse. Mangfoldigheten må ivaretas gjennom ulike typer virkemidler for ulike deler av frivilligheten.
6. Offentlig og frivillig sektor har ulike, men komplementære roller i samfunnet. Samarbeidet mellom sektorene må bygge på et prinsipp om at frivillig sektor skal supplere og ikke erstatte offentlige tjenester.
7. Det offentlige skal tilrettelegge for en helhetlig frivillighetspolitikk på alle nivåer, som gir grobunn for en aktiv og voksende frivillig sektor.
8. Både kommunene/fylkeskommunene og de ideelle aktørene som er omfattet her er ikke-kommersielle aktører som ivaretar et samfunnsoppdrag basert på demokratiske prinsipper. Samfunnsmessige hensyn er viktige og må ivaretas innenfor gjeldende regelverk.

1.4. Fylkeskommunens samhandling med frivillig sektor

Fylkeskommunens samfunnsoppdrag er todelt. Den ene delen går ut på å være et forvaltningsorgan, myndighetsutøver og tjenesteleverandør. Den andre delen innebærer å være en regional utviklingsaktør. Samhandling med frivillig sektor er nødvendig for å innfri begge delene av samfunnsoppdraget.

Regjeringen har nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging⁸ for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. Fylkeskommunen har sentrale oppgaver med å skape et bærekraftig og trygt samfunn for alle. Planlegging er et av de viktigste verktøyene for å få til dette. All planlegging som følger plan- og bygningsloven⁹ har krav til tilrettelagt medvirkning tilpasset det nivået planen gjelder for. Fylkeskommunen har ansvar for å inkludere frivillig sektor i den regionale planleggingen.

Fra 1. januar 2020 fikk fylkeskommunene et utvidet ansvar for integreringsarbeidet i fylkene etter at oppgaver ble overført fra Integrerings- og mangfolds direktoratet.¹⁰ Det innebærer at Vestfold og Telemark fylkeskommune har ansvar for å følge opp arbeidet med frivillighet og samfunnsdeltakelse på regionalt nivå, og oppgaver med å styrke frivillighetens rolle i integreringsarbeid i fylket.

Det er en lovpålagt oppgave for fylkeskommunen å ha et eldreråd, ungdomsråd og et råd for personer med funksjonsnedsettelse.¹¹ Rådene er rådgivende organer. De har rett til å uttale seg i

⁸ [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023 \(regjeringen.no\)](#)

⁹ [Lov om planlegging og byggesaksbehandling \(plan- og bygningsloven\) - Lovdata](#)

¹⁰ [Prop. 2 L \(2019–2020\) \(regjeringen.no\)](#)

¹¹ [Lov om kommuner og fylkeskommuner \(kommuneloven\) - Lovdata](#)

saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom. Både i eldrerådet og i rådet for personer med funksjonsnedsettelser skal majoriteten av medlemmene velges fra frivillige organisasjoner. I ungdomsrådet har organisasjoner som representerer ungdom rett til å fremme forslag om medlemmer via regional ungdomskonferanse.¹² I perioden 2018–2020 hadde Telemark fylkeskommune et råd for frivillige, som på lik linje med de andre tre rådene, fungerte som et rådgivende organ for fylkestinget i alle saker som berørte frivilligheten. Forløperen til rådet var Forum for frivillighet og folkehelse som virket i perioden 2013–2018, et dialogforum mellom Telemark fylkeskommune og sentrale regionale frivillige organisasjoner. Et råd for frivillige er foreløpig ikke opprettet i Vestfold og Telemark fylkeskommune, men administrasjonen har fått i oppgave å utrede behovet for dette i tett dialog med frivilligheten.

Som regional utviklingsaktør har fylkeskommunen tatt et særlig ansvar for å samhandle med frivillige organisasjoner på regionalt nivå. Med regionalt menes frivillige paraplyorganisasjoner som dekker flere kommuner og/eller har en regional funksjon i forhold til organisering, størrelse og oppdrag. I dette utviklingsarbeidet legger fylkeskommunen særlig vekt på å være:

- Kunnskapsleverandør og kompetanseutvikler
- Koordinator
- Samarbeidspartner
- Tilskuddsyter og premissleverandør

Innenfor fagområdet folkehelse og livsmestring har Vestfold og Telemark fylkeskommune vedtatt å legge følgende prinsipper til grunn for samarbeidet med frivillig sektor:¹³

- Transparens og opplevelse av rettferdige og logiske ordninger
- Respekt for frivillighetens autonomi, og behovet for forutsigbarhet hos begge parter
- Minst mulig byråkrati
- Samarbeid der felles ressursinnsats styrker måloppnåelse for begge parter, for eksempel ved å se til folkehelseutfordringene knyttet til rapporten *Slik lever vi i Vestfold og Telemark*.

¹² [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Reglement for PSU, Kontrollutvalg, Trafikksikkerhetsutvalget, råd og nemnder \(vtfk.no\)](#)

¹³ [SAKSPROTOKOLL \(vtfk.no\)](#)

Den største kategorien er **rekreasjon og sosiale foreninger**. Kategorien inkluderer en rekke friluftslivsorganisasjoner, som for eksempel Den Norske Turistforeningen, Norges Jeger og Fiskerforbund og Speideren. I Vestfold og Telemark er 33 natur- og friluftorganisasjoner tilsluttet et samarbeidsforum som heter Forum for Natur og Friluftsliv. Under samme kategori finnes også andre typer organisasjoner som motor- og båtforeninger, dyreeierklubber, pensjonistlag, studentsamfunn, sosiale klubber (Rotary, Lions etc.) og andre hobby- og fritidsorganisasjoner

Den nest største kategorien er alle typer organisasjoner som driver med **idrett, sport og trim**, også bedriftsidrett og skytterlag. Vestfold og Telemark idrettskrets er den største frivillige organisasjonen i fylket målt i antall medlemskap.

Kategorien **kultur og kunst** rommer mange typer organisasjoner innenfor brukskunst og arkitektur, dans, historie, kunst, litteratur og språk, musikk, museer, samlinger og bibliotek, tidsskrifter og medier, teater og andre kulturelle og kunstneriske aktiviteter. Eksempler på noen organisasjoner i fylket er: Norges Korforbund Vestfold/Telemark, Norges Musikkorpsforbund Sør, Vestfold og Telemark Kulturnettverk, Vestfold Husflidslag, Telemark Husflidslag, Vestfold og Telemark Teaterråd og Vikinger i Vestfold og Telemark.

Det er en egen kategori for **barn- og ungdomsorganisasjoner**. I de fleste fylker finnes det en paraplyorganisasjon for slike organisasjoner, men det har ikke eksistert en i Telemark. I Vestfold har Vestfold Barne- og ungdomsråd eksistert siden 1979. Det er 26 aktive barne- og ungdomsorganisasjoner tilsluttet paraplyorganisasjonen.

Kategorien **politikk og interesseorganisasjoner** inneholder de politiske partiene i Norge og organisasjoner som jobber med ulike rettighetsproblemer. Det kan være avhold, kvinnesak, etniske minoriteter, mållag, rettighets- og støttearbeid for svake og utsatte grupper (for eksempel fattige og innsatte), kampanjer og lobbyvirksomhet, juridisk bistand og forbrukerorganisasjoner. Det finnes mange organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse som er nasjonale med regionale fylkeslag. De fleste er samlet i Samarbeidsforumet av Funksjonshemmedes Organisasjoner (SAFO) og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO). I Vestfold og Telemarks fylkeskommunale råd for personer med funksjonsnedsettelse er SAFO og FFO representert med 7 av 9 medlemmer.

Kategorien **bolig og lokalmiljø** inkluderer grendelag, velforeninger, borettslag, forsamlingshus og huseierforeninger.

Frivillige organisasjoner som driver med **sosiale tjenester** jobber med familierådgivning, krisesentre og krisetelefoner, tjenester for personer med funksjonsnedsettelse, tjenester for eldre, selvhjelp, materiell, hjelp til trengende, barnevern og tiltak for rusmiddelmissbrukere

Tro og livssynsorganisasjoner driver med misjon og er organisasjoner tilknyttet Den norske kirke, Protestantisk frikirke og andre religioner.

I kategorien **mangfold og inkludering** finnes organisasjoner som har inkludering av utsatte grupper og/eller arbeid for økt mangfold som en del av sitt mandat. Målgruppene kan blant annet være

innvandrere og ungdom. Vestfold innvandrerråd og Telemark innvandrerråd er paraplyorganisasjoner for flere lokale innvandrersorganisasjoner i fylket, men per i dag er det kun Telemark innvandrerråd som er i drift.

Under kategorien **natur og miljøvern** finner man organisasjoner som Norges miljøvernforbund, Bellona, Norges naturvernforbund, Natur og Ungdom og Greenpeace.

Kategorien **internasjonale organisasjoner** inkluderer internasjonale vennskaps- og utvekslingsprogrammer, internasjonalt nødhjelps- og bistandsarbeid og menneskerettighets- og fredsarbeid.

Under kategorien **helse** finnes frivillige organisasjoner innenfor sykehus, rehabilitering, pleie- og aldershjem, psykiatriske institusjoner, polikliniske helsetjenester, alternativ medisin, redningsarbeid og ambulansetjenester. Redningsselskapet er et eksempel på en slik frivillig organisasjon, som jobber for å gjøre det tryggere å ferdes på og ved sjøen. Stiftelsen Norsk Luftambulans er et annet eksempel, som jobber for å flytte avansert livreddende medisinsk behandling ut til pasienter.

I kategorien **yrkes- og bransjeorganisasjoner** finnes arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner, bransje- og nærings sammenslutninger, produsentkooperativer og elev- og studentorganisasjoner. Elev- og studentorganisasjonene er organisert med lokale medlemslag knyttet til studiestedene i fylket.

Under **utdanning og forskning** finnes ulike frivillige organisasjoner tilknyttet barne- og ungdomsskoler, videregående skoler, folkehøgskoler, universitet og høyskoler, yrkesrettet/teknisk utdanning, voksenopplæring og videreutdanning. Voksenopplæringsforbundet er en interesseorganisasjon for 14 ulike studieforbund, der de fleste har regionlag i Vestfold og Telemark. Studieforbundene er ideelle organisasjoner med voksenopplæring som hovedformål.

2.2. Frivillighetssentraler i kommunene

I Vestfold og Telemark er det 34 frivillighetssentraler. Eierformen og organiseringen til disse er ulike. 15 sentraler er kommunalt drevne, mens 19 sentraler er eid av foreninger, lag, stiftelser, samvirkeforetak, aksjeselskap eller andre. Sentraler som er ikke-kommunale kan registrere seg i Frivillighetsregisteret og søke tilskudd fra søknadsordninger og legater, samt momskompensasjon.¹⁶

Frivillighetssentralene er lokale møteplasser som knytter enkeltmennesker og organisasjoner sammen for å skape et godt frivillig miljø, gode aktivitetstilbud og et godt samarbeid med kommune, lokalsamfunn og ulike aktører ute i kommunene. Frivillighetssentralene mottar statlig støtte gjennom et øremerket tilskudd over statsbudsjettet.¹⁷

¹⁶ <https://frivillighetssentral.no/dokument?om-frivillighetssentraler&Id=77456>

¹⁷ [Norges Frivillighetssentraler - Statstilskudd](#)

Kommune	Antall sentraler	Antall kommunale	Antall ikke-kommunale	Kommune	Antall sentraler	Antall kommunale	Antall ikke-kommunale
Horten	1	1	0	Drangedal	1	0	1
Holme strand	3	3	0	Nome	1	0	1
Tønsberg	1	1	0	Midt-Telemark	2	0	2
Sandefjord	3	0	3	Tinn	1	1	0
Larvik	2	1	1	Hjartdal	1	0	1
Porsgrunn	2	1	1	Seljord	1	0	1
Skien	4	1	3	Kviteseid	1	0	1
Notodden	1	1	0	Nissedal	1	0	1
Færder	2	2	0	Fyresdal	1	1	0
Siljan	1	0	1	Tokke	1	0	1
Bamble	1	1	0	Vinje	1	1	0
Kragerø	1	0	1				
				SUM	34	15	19

2.3. Frivillig innsats uten medlemskapstilknytning

Frivillig innsats fra enkeltpersoner som ikke er medlem av eller representerer en organisasjon er økende. Flere engasjerer seg gjennom «oppdrag» på ulike apper som Nyby¹⁸ eller nettstedet som Frivillig.no.¹⁹

Frivillighet Norge står bak nettstedet Frivillig.no som er en oppslagstavle for frivillige oppdrag. Nettstedet kobler organisasjoner og lag med personer som vil gjøre en frivillig innsats. Frivillige organisasjoner, frivilligsentraler, menigheter, kulturfestivaler og andre kan legge ut frivillige oppdrag og så kan folk finne noe de har lyst til å bidra med. Per 13.oktober 2021 ligger det ute 359 forskjellige oppdrag i Vestfold og Telemark.

Nyby er en ny tjeneste innen velferdsteknologi, som gjør det mulig for kommuner og organisasjoner å samarbeide om ressursbruk på en helt ny måte. Appen er utviklet for å frigjøre helseansattes tid og få mer hjelp ut til de mest sårbare i samfunnet. Det kan være hjelp til ulike ærender, følge til legebesøk, praktisk hjelp i huset, mosjon eller sosiale aktiviteter. I Vestfold og Telemark er det seks

¹⁸ [Mennesker er muligheter | Nyby](#)

¹⁹ [Frivillig.no](#)

kommuner som har tatt i bruk eller holder på å signere en avtale med Nyby. Disse er Bamble, Færder, Midt -Telemark, Notodden, Nome og Vinje.

Det gjennomføres hvert år forskjellige lokale og regionale kulturarrangementer i fylket innenfor ulike fagområder og sjangere, for eksempel festivaler, forestillinger, konserter, markeder, mesterskap, spel og større utstillinger. Den frivillige innsatsen ved disse arrangementene er stor. Mange arrangement gjennomføres utelukkende av frivillige, mens andre er det kommersielle/profesjonelle arrangører som står bak, også inviterer de frivillige organisasjoner til ulike oppdrag eller enkeltpersoner melder seg som frivillige.

2.4. Frivillig arbeid og sosialt entreprenørskap

Noen frivillige organisasjoner er også sosiale entreprenører. Det finnes ingen omforent definisjon av hva sosialt entreprenørskap er, men et kjennetegn er at den sosiale verdien står i sentrum av aktiviteten. Den sosiale verdien er oftest knyttet til velferdsutfordringer, men noen sosiale entreprenører arbeider også med miljø. Drivkraften er gjerne ikke penger og overskudd. Dette omtales mer som et virkemiddel for å kunne drive virksomheten og videreutvikle tjenesten. Det er den sosiale effekten, den sosiale verdien eller den sosiale innovasjonen som arbeidet er rettet mot. I dag finner man sosiale entreprenører innenfor tjenester knyttet til barnehage, skole og oppvekst, arbeidsinkludering, helse, rehabilitering, eldreomsorg og miljøsektoren.²⁰

I Vestfold og Telemark finnes det for eksempel sosiale entreprenører som har inkludering av utsatte grupper i arbeidslivet som hovedmål. Disse entreprenørene jobber tett med frivillige organisasjoner for å hjelpe deres deltakere å bygge nettverk og få nødvendig støtte til å både komme inn i og bli værende i arbeidslivet. Vintage Baby og New Use i Sandefjord kommune er eksempler på samarbeid med sosiale entreprenører. Disse prosjektene skal bidra til at innvandrerkvinner kommer i utdanning og jobb, og at innvandrer menn med håndverkerbakgrunn fra sine hjemland får prekvalifisering til konkrete yrkesfag i Norge.²¹

Et annet eksempel er sosiale entreprenører som utvikler digitale løsninger som Vi FRITID²² og FRISKUS²³ som samler og viser fritids- og aktivitetstilbudet i en kommune og legger til rette for rekruttering av frivillige til arrangement og frivillige oppdrag. I Vestfold og Telemark har for eksempel kommunene Nome, Notodden og Vinje tatt i bruk Vi FRITID og Tønsberg og Horten benytter FRISKUS. Det finnes flere leverandører og løsninger på markedet for denne typen plattformer, som andre kommuner enn de ovennevnte benytter.

²⁰ [Veier til samarbeid Sosiale entreprenører som samarbeidspartnere i offentlig sektor - eksempler og idéer \(regjeringen.no\)](#)

²¹ [Sandefjord - Mangfold og integrering](#)

²² [Vi FRITID](#)

²³ [Friskus | Friskus \(friskus.no\)](#)

3. Frivillighetens behov og utfordringer

Vestfold og Telemark står overfor komplekse utfordringer knyttet til verdiskaping, levekår og klima som krever samordnet innsats på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer. Koronapandemien har forsterket utfordringsbildet, blant annet når det gjelder utenforskap og verdiskaping.

Nedenfor er det pekt på utfordringer som i stor grad påvirker frivillig sektor. Der hvor det er mulig, er det hentet ut regionale data om frivillighet for å si noe om situasjonen i Vestfold og Telemark. Det regionale kunnskapsgrunnlaget i dokumentet *Ditt og mitt Vestfold og Telemark. Et kunnskapsbilde i utvikling*, og dybderapporten *Slik lever vi i Vestfold og Telemark* er lagt til grunn. Det er en utfordring at tilgjengelige analyser, forskning og statistikk ofte omhandler hele landet, noe som gjør det utfordrende å bryte innholdet ned på fylkesnivå.

3.1. Økende utenforskap

De sosiale forskjellene og antallet fattige i Norge har økt siden årtusenskiftet. Vestfold og Telemark har en høy andel barn i lavinntektsfamilier, sammenlignet med resten av landet, og mange av disse har innvandrerbakgrunn.²⁴ Fylket har også en høy andel uføre.²⁵ Det er flere grupper som står utenfor arbeid og utdanning, men unge og innvandrere er overrepresentert.²⁶ Fullføringen av videregående opplæring og deltagelsen i arbeidslivet er lavere for disse to gruppene enn for resten av befolkningen. 63.2% av befolkningen i Vestfold og Telemark var sysselsatt i 2020. Blant innvandrere (arbeidsinnvandrere og flyktninger) var sysselsettingsgraden 59.9 % samme år. 52.4% hvis en utelukkende regner innvandrere fra landgruppe 2.²⁷ De sosiale forskjellene i fylket reflekteres innenfor frivilligheten. De som faller utenfor utdanning eller arbeidsliv og har dårlig økonomi, deltar sjeldnere i organisasjonslivet.²⁸

Frivillige organisasjoner er arenaer for å møte andre med like interesser, uavhengig av bakgrunn. Personer som deltar i organisasjonslivet utvikler ferdigheter, opplever mestring og får sosial kompetanse, venner og nettverk. Det øker både muligheten og motivasjonen til å delta på andre samfunnsarenaer, blant annet ta utdanning, arbeide og stemme ved politiske valg. Krav til kostbart utstyr og dyre kontingenter hindrer imidlertid enkelte i å delta på fritidsaktiviteter, og manglende universell utforming og tilrettelegging gjør at personer med nedsatt funksjonsevne ikke får deltatt på like vilkår.

²⁴ [Kommunehelsa \(fhi.no\)](https://www.fhi.no/kommune/2019/kommunehelsa/)

²⁵ [11715: Uføretrygdede, etter alder \(K\) 2015 - 2020. Statistikkbanken \(ssb.no\)](https://www.ssb.no/statistikkbanken/11715-uforetrygdede-etter-alder-k-2015-2020)

²⁶ [Nedgang i sysselsettingen blant innvandrere - SSB, Trenden er brutt – flere unge utenfor i 2020 \(ssb.no\)](https://www.ssb.no/statistikkbanken/11715-uforetrygdede-etter-alder-k-2015-2020)

²⁷ [06445: Kjønn-, bosted- og aldersfordeling \(7 grupper\), etter andel sysselsatte i befolkningen. 4. kvartal \(K\) 2005 - 2020. Statistikkbanken \(ssb.no\)](https://www.ssb.no/statistikkbanken/06445-kjonn-bosted-og-aldersfordeling-7-grupper-etter-andel-sysselatte-i-befolkningen-4-kvartal-k-2005-2020)

²⁸ [Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter \(unit.no\)](https://www.unit.no/sozial-ulikhet-i-barn-og-unges-deltakelse-i-organiserte-fritidsaktiviteter)

3.2. Demografiske utfordringer

At andelen eldre øker er en av de sikreste trendene i befolkningsutviklingen framover. Det skyldes at levealderen stadig øker, og at det er store fødselskull som blir en del av den eldre befolkningen i årene som kommer. Andelen eldre øker i hele landet. I 2021 var 18 % av befolkningen i Vestfold og Telemark 67 år eller eldre.²⁹

Eldre er en stor ressurs som det blir stadig viktigere å inkludere i frivillig arbeid. Ved å skape et aldersvennlig samfunn kan eldre få så mange gode leveår som mulig. Frivilligheten spiller en viktig rolle, ved å gi folk mulighet til å bidra som frivillige etter at de har gått ut av arbeidslivet, og ved at frivillige kan skape aktivitet for personer med et hjelpebehov.

3.3. Barrierer mot deltakelse

Det er deltakerne og bidragsyterne som skaper frivillig sektor. I dag er enkelte grupper underrepresentert i sektoren. Barrierene mot deltakelse er sammensatte og kan oppleves forskjellig. Økonomi, utdanning, språkkunnskaper, negativ sosial kontroll, lite nettverk, mistillit til organiserte aktiviteter, manglende kunnskap om frivillige organisasjoner og deres arbeid, psykiske og fysiske helseproblemer, krevende arbeidssituasjon, uklare forventninger og lite kunnskap om dugnadskultur, er noen av barrierene som hindrer deltakelse.

For at alle skal ha mulighet til å delta i frivillige organisasjoner må barrierene som hindrer deltagelse bygges ned. Organisasjoner må drive aktiviteten sin på en inkluderende måte. Frivilligheten må arbeide for å forebygge alle former for trakassering, mobbing og rasisme. Organisasjonene har også ansvar for å sikre god håndtering av varslingssaker som ivaretar alle parterets rettssikkerhet. Mange organisasjoner jobber med barn eller sårbare grupper, noe som stiller ekstra krav til retningslinjer og tiltak for å sikre trygg aktivitet.

Å inkludere flere krever gjerne endringer i hvordan man rekrutterer, hvordan lokalene er utformet, hvilke aktiviteter som tilbys eller hvordan man jobber med leder-, instruktør- og trenerutvikling. Slike endringer krever igjen ressurser og behov for økte inntekter eller bevilgninger fra det offentlige.

3.4. Engasjement i endring

Hvordan folk ønsker å engasjere seg, er i endring.³⁰ Frivillig arbeid generelt har økt, men viljen til å ta på seg verv og drifte organisasjoner har gått ned. Frivilligheten har blitt mer aktivitetsorientert, med større fokus på egenutfoldelse og tidsavgrensede oppgaver enn mer langvarig organisasjonsarbeid. Færre er aktive i samme organisasjon over lang tid, og man har ofte flere medlemskap. Nye organisasjonsformer og flere desentraliserte organisasjoner vokser fram. Det blir vanskeligere å drive organisasjonene og medlemsdemokratiet over tid på frivillig basis. Sysselsettingen i frivillige

²⁹ [07459: Alders- og kjønnsfordeling i kommuner, fylker og hele landets befolkning \(K\) 1986 - 2021. Statistikkbanken \(ssb.no\)](https://www.ssb.no)

³⁰ [Organisasjonslandskap i endring 2009 - 2019: Utviklingstrekk og trender i frivillig organisering i Norge \(unit.no\)](https://www.unit.no)

organisasjoner har derfor økt de siste ti årene for å sørge for daglig drift, inntektsskapende arbeid, kontakt med det offentlige, søknads- og rapportskrivning og koordinering.³¹

3.5. Økonomisk tap og redusert medlemsmasse av koronapandemien

Frivillige organisasjoner har måtte legge om driften som følge av pandemien og nedstengingen av Norge.³² Det økonomiske tapet for frivilligheten er beregnet å være om lag 7 milliarder kroner. Smitteverntiltak har ført til avlyste aktiviteter og arrangementer, omlegging og omstilling. Tap av inntekter og økte utgifter, permisjon av ansatte og drift på vent har skapt usikkerhet. Rekrutteringen av nye deltakere har gått markant ned og mange organisasjoner har fått redusert medlemsmasse. Men pandemien har også avdekket muligheter og kastet lys over frivillighetens oppfinnsomhet, omstillingsevne og beredskapsinnsats.

3.6. Tid og ressurser til redning- og beredskapsarbeid

Både klimautfordringene, ny teknologi, økt turisme, pandemier og endringer i det sikkerhetspolitiske bildet aktualiserer og utfordrer det frivillige rednings- og beredskapsarbeidet. Frivillige organisasjoner utgjør en viktig del av den norske beredskapen og totalforsvaret, og inngår i det offentliges beredskapsplaner.³³ Det stiller store krav til mannskap, utstyr og samarbeid med andre deler av beredskapsapparatet. Arbeidet trues av den mer flyktige frivilligheten vi ser i dag, med flere medlemskap og et økende «ad hoc» engasjement. Det er ikke rom for «to-timers frivillighet» når en krise oppstår, da trengs dedikerte mannskaper som er klare for oppdrag. Den frivillige redningstjenesten stiller høye krav til mannskapenes kompetanse og at det bygges erfaringer og lokalkunnskaper over tid. Å bidra i rednings- og beredskapsarbeid krever derfor tid og ressurser også utenfor krisesituasjoner. Kurs, opplæring og øvelser kan bli tidkrevende og komplekst, og bidra til stress og følelsen av å ikke strekke til – som er hovedårsakene til at frivillige i redningstjenesten slutter.³⁴

3.7. Økt krav til digitalisering

Digitalisering gjør det enklere for folk å delta og bidra i samfunnet. Sosiale medier påvirker mobiliseringen, rekrutteringen og utøvelsen av frivillig arbeid. Digitalisering i alle samfunnssektorer kan effektivisere drift, gi forenklingsgevinster og frigjøre ressurser til aktivitet. Samtidig er det utfordringer knyttet til hvor mye informasjon som må innrapporteres, hvordan personinformasjon behandles og digitalt utenforskap. Frivillige organisasjoner møter økte krav til digitale løsninger fra medlemmer, frivillige, offentlige organer og andre. Organisasjoner som ikke oppdaterer seg i tråd

³¹ [08520: Årsverk, etter aktivitet \(ICNPO\) 2006 - 2018. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

³² [ISF rapport mal \(unit.no\)](#)

³³ [ISF rapport mal \(regjeringen.no\)](#)

³⁴ [De frivillige rednings- og beredskapsorganisasjonenes rolle i dagens samfunn.pdf](#)

med den digitale utviklingen, står i fare for å fremstå som mindre relevante og ha mindre gjennomslagskraft.³⁵

3.8. Forutsigbare rammebetingelser

Tilskudd fra det offentlige, enten dette er aktivitets-, drifts- eller prosjektstøtte, er en viktig inntektskilde for frivillige organisasjoner.³⁶ Når tilskuddene gis i form av engangsstøtte eller for en begrenset periode blir rammebetingelsene til frivilligheten mindre forutsigbare, noe som kan være en utfordring. Det begrenser mulighetene til langsiktig planlegging av for eksempel ansettelse, aktivitetstilbud og leieavtaler.

3.9. Tilpassede arenaer for aktivitet

Tilgang på lokaler, uterom og anlegg er viktig for mange frivillige organisasjoner. Noen trenger lokaler med bestemte fasiliteter, som for eksempel lagerrom, kjøkken eller scene. En utfordring er at mange av lokalene er bygget til andre formål og aktiviteter enn det som er frivillighetens primærbehov.

3.10. Demokrati under press

Den demokratiske styreform og demokratiske verdier som ytringsfrihet, stemmerett, organisasjonsfrihet, religionsfrihet og likestilling, står sterkt i Norge. Frivillige organisasjoner er demokratiske læringsarenaer og viktige stemmer i samfunnet både lokalt, regionalt og nasjonalt. De gir personer mulighet til å treffes på tvers av andre skillelinjer i samfunnet. Til tross for at vi lever i et demokratisk samfunn, opplever vi i dag økende polarisering og at det offentlige ordskiftet hardner. De frivillige organisasjonene nyter høy tillit og spiller en viktig rolle i å skape et åpent og inkluderende samfunn for å motvirke slike tendenser.

3.11. Samarbeid på like vilkår

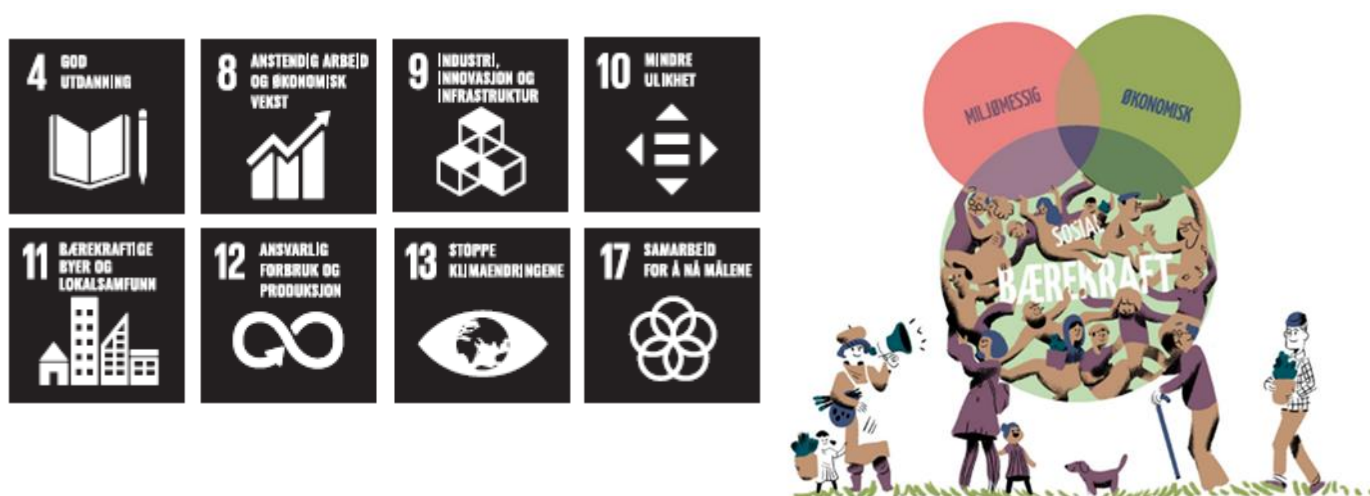
Det offentlige peker ofte på frivilligheten som en del av løsningen på en rekke samfunnsutfordringer. Frivilligheten eksisterer i hovedsak for å oppfylle sitt eget formål. Derfor bør den i liten grad handle på bestilling fra det offentlige, eller bli detaljstyrt. Om frivillig sektor skal bidra til å løse ulike samfunnsutfordringer, må det offentlige tilføre det som kreves av ressurser og gode rammer for samarbeid. I et likeverdig partnerskap bør det offentlige og frivilligheten sammen finne fram til hvordan organisasjonenes formål og egenart kan bidra til å nå felles mål.

³⁵ [w41BiN-Digitalisering-av-frivilligheten.pdf \(amazonaws.com\)](#)

³⁶ [ISF rapport mal \(unit.no\)](#)

4. Mål for fylkeskommunens samarbeid med frivilligheten

Temadokumentet *Frivillighet i Vestfold og Telemark* bygger på regionale planer og strategier som er forankret i regional planstrategi.³⁷ Dokumentet skal sammen med disse planene og strategiene fremme innsatsområdene «verdiskaping gjennom grønn omstilling» og «samhandling for å løse komplekse problemstillinger», og bidra til måloppnåelse innenfor de åtte bærekraftsmålene som er prioritert i planstrategien.

Figur 1: Prioriterte bærekraftsmål i regional planstrategi

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Et av hovedprinsippene i bærekraftsmålene er at ingen skal utelates (Leaving no one behind). De mest sårbare menneskene må derfor prioriteres. Eksempler på ekskluderte grupper er mennesker med nedsatt funksjonsevne, flyktninger, etniske og religiøse minoriteter, jenter og urfolk³⁸.

4.1. Regional planstrategi 2020 – 2024

For å realisere FNs miljømessige, økonomiske og sosiale bærekraftsmål, er bærekraftsmål 17 Samarbeid for å nå målene grunnmuren i alt bærekraftsarbeid.³⁹ Vestfold og Telemark har

³⁷ Å utvikle Vestfold og Telemark – verdiskaping gjennom grønn omstilling. Regional planstrategi 2020–2024

³⁸ [FNs bærekraftsmål](#)

³⁹ Definisjonen av bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov, uten å ødelegge mulighetene til kommende generasjoner for å få dekket sine behov, og det er sammenhengen mellom de tre perspektivene miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft som er avgjørende for om noe er bærekraftig. [rpba_2019.pdf \(vtfk.no\)](#)

utfordringer som kun kan løses gjennom et koordinert og systematisk samarbeid mellom gode krefter i frivillig-, privat- og offentlig sektor. Fylkeskommunen ønsker å være en tett og nær samarbeidspartner for kommuner og andre offentlige aktører, frivilligheten og næringslivet. Regional planlegging er et viktig verktøy til å bringe disse aktørene sammen til et forpliktende samarbeid for å løse komplekse samfunnsutfordringer.

4.2. Areal- og transport planer:

- **Regional plan for samordna areal- og transport i Telemark, ATP Telemark (2015 – 2025) med Handlingsprogram (2019 – 2022)**
- **Regional plan for samordna areal og transport i Grenland (2014 –2025)**
- **Regional plan for bærekraftig arealpolitikk, RPBA (Vedtatt 2019)**
- **Regional plan for kystsonen i Vestfold (Vedtatt 2014)**
- **Regional plan for kystsonen i Vestfold og Telemark (Igangsatt 2021)**
- **De regionale fjell-, hei, -og viddeplanene.**

Arealplaner legger de fysiske rammene for hvordan samfunnet skal prioritere utbygging og forvaltning. Arealbruken i kommunene har konsekvenser for hvordan livene til folk leves, hvor man bor og hvor trygt og trivelig det er der man utfører sine daglige gjøremål. Lokalisering er avgjørende for hvordan man kommer seg til jobb, skole og barnehage, helsetjenester, kultur- og fritidstilbud, sosiale møteplasser, og om man har enkel tilgang til friluftsliv, idrett, lek og rekreasjon i nærområdene sine. Sammen med samfunnsrettede planer har arealplanene dermed indirekte stor betydning for frivilligheten.

Samfunns- og arealplanlegging er styrt av plan- og bygningsloven. Denne loven ivaretar også viktige hensyn til barn og unge og universell utforming gjennom formålsparagrafen, og stiller tydelige krav til medvirkning i planprosessen. Medvirkningen skal være tilpasset målgruppen(e) og sørge for å kartlegge berørte gruppers behov, se på utfordringer og muligheter, gi idétilfang og løsningsforslag. Medvirkning gir et bedre beslutningsgrunnlag, bedre planer, kompetente innbyggere, økt forståelse for løsningene som blir vedtatt og bygd, og styrker dermed demokratiet.

Frivillige organisasjoner blir varslet direkte når planarbeid starter opp hvis de er høringsparter ved offentlig ettersyn.

Areal- og transportplanene i fylket har handlingsplaner som i hovedsak er rettet mot egne innsatsområder og mot samarbeid med regionale myndigheter, kommuner og andre. Gjennom handlingsplanene er det ingen direkte tilskuddsordninger til frivillig sektor. I enkelte oppgaver kan likevel frivillig sektor være aktuelle samarbeidspartnere når det gjelder gjennomføring av planene, som for eksempel ved kartlegging og opparbeidelse av turveger- og stier, da med forankring i gjeldende kommune.

4.3. Vestfold og Telemark – der mennesker møtes.

Kulturstrategi 2021–2024

Frivillighet er en naturlig og viktig del i fylkeskommunens kulturstrategi *Vestfold og Telemark – der mennesker møtes. Kulturstrategi 2021–2024*. Frivillig sektors eksistens og primæraktivitet på kulturområdet er forankret i flere mål og tiltak innenfor strategiens seks hovedtemaer: stedsutvikling, inkludering, kunnskap, aktivitet, arenaer og internasjonalisering. I tillegg er flere av de regionale paraplyorganisasjonene, som fylkeskommunen har flerårige avtaler med, direkte involvert i realiseringen av ulike tiltak.

I strategiperioden skal kulturstrategien bidra til geografisk spredning og mangfold i kulturtilbudet, og stimulere frivillige organisasjoner til aktivitet som bidrar til inkludering. Fylkeskommunen skal tilrettelegge for både organisert og egenorganisert aktivitet, og sørge for at både innbyggere og tilreisende gis et variert kulturtilbud av høy kvalitet. Det er et mål i kulturstrategien at kulturfrivilligheten har forutsigbare rammer, og det skal utvikles tilrettelagte og inkluderende arenaer for opplæring, kunnskaps- og erfaringsdeling for kulturfrivilligheten.

4.4. Handlingsprogram folkehelse 2021–2022

Vestfold og Telemark fylkeskommune har i dag to regionale planer for folkehelse: Regional plan for folkehelse i Telemark (2018-2030) og Regional plan for folkehelse i Vestfold (2019-2030).

Handlingsprogram folkehelse 2021–2022 er et felles handlingsprogram for de to regionale planene.

Handlingsprogrammet er koblet til de to største hovedutfordringene i folkehelsearbeidet i fylket: Sosial ulikhet i helse og psykiske helseplager. Formål med handlingsprogrammet er å fremme helse og trivsel for alle, og bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller. Hovedmålet er todelt:

- Forbedrede levekår for befolkningen skal skapes gjennom å iverksette tiltak for å utjevne sosioøkonomisk ulikhet og hindre at dårlige levekår går i arv.
- Forbedret psykisk og fysisk helse skal skapes ved å prioritere strategier og tiltak som bidrar til en trygg oppvekst, et aktivt og deltakende voksenliv og alderdom.

Handlingsprogrammet beskriver 12 tiltak, som skal gjennomføres i samarbeid med andre på tvers av sektorer og forvaltningsnivå. Frivillig sektor er en samarbeidsaktør innen flere av disse tiltakene. Punkt 9 Sosial inkludering i frivillighet og sivilsamfunn beskriver særlig samarbeidet mellom Vestfold og Telemark fylkeskommune og frivillige organisasjoner. Under dette punktet er det følgende aktiviteter:

- Drifte interkommunalt samarbeid om frivillighetspolitikk, som tiltak i Program for folkehelsearbeid («Vestfold på laget»).
- Partnerskap med avtaler mellom fylkeskommunen og frivillige organisasjoner (fremme god psykisk helse og arbeid for sosial utjevning).
- Delta i kultursektorens nettverk for frivillige paraplyorganisasjoner, der formålet bla er å styrke organisasjonene som inkluderingsarena for nye medlemmer.

4.5. Helsefremmende opplæring. Strategiplan for videregående opplæring i Vestfold og Telemark 2021–2025

I *Helsefremmende opplæring. Strategiplan for videregående opplæring i Vestfold og Telemark 2021–2025* foreligger det ikke en egen strategi for frivillig arbeid inn mot videregående opplæring. Det er imidlertid ikke til hinder for at skolene kan samarbeide lokalt med aktuelle frivillige aktører. Det er mange eksempler på slikt samarbeid.

Oppfølgingstjenesten i Vestfold og Telemark arbeider med ungdommer mellom 15 og 21 år som ikke er i opplæring eller arbeid, men som har rett på en videregående opplæring. Oppfølgingstjenesten samarbeider med frivillige organisasjoner og lag i hele fylket og beskriver at tilbudet til ungdommene blir bredere ved å samarbeide med frivillige organisasjoner. Samarbeidet bidrar også til inkludering, mestring og tilhørighet.⁴⁰

4.6. Regional kompetansestrategi Vestfold og Telemark 2021-2028

Regional kompetansestrategi i Vestfold og Telemark 2021-2028 har som hovedmål å bidra til: styrket kompetanseutvikling, bedre balanse mellom etterspørsel og tilbud etter relevant kompetanse i det regionale arbeidsmarkedet og økt inkludering i arbeidslivet.

Samarbeid med relevante aktører står sentralt i kompetansestrategien. Samhandling med frivillig sektor er aktuelt siden flere av strategiens innsatsområder sammenfaller med innsatsområder til frivillige organisasjoner i regionen.

4.7. Regional strategi for reiseliv og opplevelser 2022–2030 (høringsutkast)

Attraktivitet skapes i samspill mellom kommune, næringsliv, FoU-miljøer, frivillig sektor og andre. Innovasjon og utviklingsarbeid i reiselivsnæringen krever et samspill mellom disse aktørene. Mye av den infrastrukturen og de fellesgodene og opplevelsene som utgjør det totale reiselivsproduktet, består av innsats basert på frivillig arbeid. Fra tilrettelegging av stier og naturområder til gjennomføring av festivaler, konserter og andre arrangementer. Mye av beredskapen både i naturområder på land og på sjøen er basert på frivillighet. Organisering og finansiering av slike nødvendige «fellesgoder» – goder som mange bruker og er avhengig av, men hvor ansvaret for tilrettelegging av godet er mer uklart – er et stort og viktig tema innen bærekraftig reiselivsutvikling.

I høringsutkastet til *Regional strategi for reiseliv og opplevelser 2022–2030* er det foreslått et årlig innovasjons- og nyskappingsarrangement, SAMSKAPINGSUKA, som skal samle både

⁴⁰ [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Oppfølgingstjenesten \(vtfk.no\)](https://www.vestfold.no/tema/oppfolgingstjenesten)

reiselivsnæringen, matnæringen og andre tilstøtende næringer, bransjeorganisasjoner, offentlige aktører, kultursektoren og frivillige aktører til ulike aktiviteter, med mål om å stimulere til nyskaping, innovasjon og nye samarbeid.

4.8. Regional strategi for forskning, innovasjon og næring (høringsutkast)

Frivilligheten er en av målgruppene i høringsutkastet til *Regional strategi for forskning, innovasjon og næring*. Frivillig sektor trekkes fram under innsatsområdet *Styrket innretning mot grønn omstilling i virkemiddel-apparatet og bedre oppnåelse av bærekraftsmålene*. I prosesser for å ta i bruk forskning i innovasjonsarbeid knyttes ulike samarbeidsparter sammen, for eksempel bedrifter, offentlige virksomheter, forskningsinstituttene, universitetet og frivillig sektor.

5. Virkemidler

5.1. Samarbeids- og partnerskapsavtaler

Per i dag har fylkeskommunen til sammen 25 avtaler med 24 frivillige organisasjoner. Disse er listet opp i tabellen nedenfor.⁴¹

13 av de 25 avtalene er partnerskapsavtaler om ulike prosjekter innen folkehelse og livsmestring. Målsetningen med avtalene er en felles innsats som skal bidra til å utjevne sosial ulikhet og fremme god psykisk helse. De øvrige 12 avtalene er samarbeidsavtaler om støtte til drift og utvikling av prioriterte barne-, ungdoms-, friluftslivs-, idretts- og kulturorganisasjoner. Avtalene skal gi forutsigbare rammer og sørge for at organisasjonene kan utvikle seg som service- og kompetansebanker for sine medlemmer, og tilby et attraktivt, inkluderende og variert aktivitetstilbud til innbyggere og tilreisende i fylket.

Alle avtalene skal ivareta både frivillighetens autonomi og fylkeskommunens mål i *Handlingsprogram for folkehelse 2021–2022 og Vestfold og Telemark – der mennesker møtes. Kulturstrategi 2021–2024.*

Årlig overfører fylkeskommunen 14 millioner kroner til de frivillige organisasjonene gjennom samarbeids- og partnerskapsavtalene.

Navn på organisasjon	Type avtale	Varighet	Innhold (prosjekt / drift)	Kommentar
Samarbeidsavtaler. Ansvarlig sektor er Kultur, regional identitet, idrett og frivillighet				
Vestfold og Telemark idrettskrets	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift/ utvikling Prosjekt	Vestfold og Telemark idrettskrets er fellesorganet for all idrett i fylket. Idrettskretsen består av alle idrettslag, idrettsråd og særkretser tilsluttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. Vestfold og Telemark toppidrett er et satsingsprosjekt drevet av fylkeskommunen og idrettskretsen i samarbeid, men mål om å bidra til flere OL- og VM- deltakere fra fylket.
Olympiatoppen Østlandet	3-årig samarbeidsavtale og tilskudd	2021 - 2023	Drift/ utvikling	Olympiatoppen er et organ under Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite med ansvar for å utvikle norsk toppidrett. Olympiatoppen driver 8 regionale kompetansesenter for toppidrett i Norge. Vestfold og Telemark er tilsluttet Olympiatoppen Østlandet.

⁴¹ Vestfold og Telemark idrettskrets har to typer avtaler, en samarbeidsavtale om drift og utvikling av idrettsorganisasjonen og en partnerskapsavtale om prosjektet Aktiv skole 365.

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF)	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift / utvikling	FNF er et samarbeidsforum for tilsluttende natur- og friluftslivsorganisasjoner på fylkesnivå.
DNT Vestfold	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift / utvikling	DNT Vestfold er et samarbeidsorgan for de 5 turistforeningene i Vestfold
Norges Husflidslag	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift / konsulent	Fylkeskommunene delfinansierer fagkonsulentstillinger i respektive fylker
Vestfold Husflidslag	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift/ utvikling	Fylkeslag for lokale husflidslag
Telemark Husflidslag	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift/ utvikling	Fylkeslag for lokale husflidslag
Norges Musikkorpsforbundet Sør	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift/ utvikling	Regionledd for medlemskorps i Vestfold/Telemark og Agder
Vestfold og Telemark Kulturnettverk	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift/ utvikling	Interesseorganisasjon og regional møteplass for kulturaktørene i fylket. VTKN omfatter både offentlige institusjoner, frivillige organisasjoner, regionale lag, amatører og profesjonelle miljø
Norges Korforbund V/T	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift/ utvikling	Distriktsledd/interesseorganisasjon for kor og vokalgrupper fra Vestfold og Telemark
Vestfold og Telemark Teaterråd	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift/ utvikling	Paraplyorganisasjon for teaterlag og -organisasjoner i det frivillige teaterlivet i Vestfold
Vestfold Barne- og ungdomsråd	4-årig samarbeidsavtale og tilskudd	Videreføres ut 2022	Drift/ utvikling	Paraplyorganisasjon for barne- og ungdomsorganisasjoner som har eget fylkes-/regionledd.
Partnerskapsavtaler. Ansvarlig sektor er Opplæring og folkehelse				
Vestfold og Telemark idrettskrets	4-årig partnerskapsavtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Aktiv skole 365. Et prosjekt som utdanner aktivitetsledere ved skoler. Målet er å skape mer aktivitet og bidra til et positivt og inkluderende skolemiljø.
DNT Telemark	4-årig partnerskapsavtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Et rikt liv med enkle midler. Et prosjekt med tiltak på nærtur og lokallag, kunnskapsformidling og holdningssskapende arbeid i barnehage og skole og organisering av friluftslivet i fylket.
Kirkens SOS Telemark og Tunsberg	4-årig partnerskapsavtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	“Frivillighet på nye måter og på nye steder” handler om å rekruttere flere frivillige til krisetelefonen
Vestfold Røde Kors og Kirkens bymisjon-Familietid	4-årig partnerskapsavtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Familietid. Et prosjekt som tilrettelegger for sosiale møteplasser for barnefamilier i Sandefjord og Larvik
Pensjonistforbundet Telemark	4-årig partnerskapsavtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Samfunnsutvikling for en aktiv alderdom
Telemark Røde kors	4-årig partnerskapsavtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Åpne møteplasser for ungdom og leksehjelp

Kirkens bymisjon Aust-Agder og Telemark	4-årig partnerskaps-avtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Møteplass for ungdom i Kragerø og Chattetjenesten ifengsel.no
Unge Leve Vestfold	4-årig partnerskaps-avtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Best før og etter. Et prosjekt knyttet til selvmordsforebyggende arbeid.
Telemark landbruks-selskap	4-årig partnerskaps-avtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Grønt fokus. Møteplass og læringsarena for unge grønne. Innhold og aktiviteter skal motivere til læring, livslyst og framtidstro med stikkord som matglede, mangfold og fellesskap.
Stiftelsen kirkens bymisjon, Vestfold	4-årig partnerskaps-avtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Redesign og Generasjonsmøter
Selvhjelp Norge, Vestfold, Telemark, Viken	4-årig partnerskaps-avtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Opprettelse og drift av Link Vestfold og Telemark, senter for selvhjelp og mestring
Senter mot incest og seksuelle overgrep (SMISO)	4-årig partnerskaps-avtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Samarbeid om satsingen Sammen Mot – Forebygging av vold og overgrep i et folkehelseperspektiv
Frivillighetssentralene Vestfold og Telemark	4-årig partnerskaps-avtale og tilskudd	2021-2024	Prosjekt	Telefonvenn

5.2. Tilskuddsordninger

Fylkeskommunene har forvaltningsansvar for en rekke statlige tilskuddsordninger. Vestfold og Telemark fylkeskommune har i tillegg egne tilskuddsordninger innenfor enkelte fagområder. I 2020 var det avsatt 7,3 millioner kroner i søkbare tilskuddsmidler på fylkeskommunens budsjett.

Tilskuddsordningene retter seg ikke utelukkende mot frivillig sektor, men frivillige organisasjoner kan søke på ordningene som er listet opp nedenfor på lik linje med kommuner, næringsaktører og andre.

Fagområde	Tilskuddsordning	Statlig / fylkeskommunal	Ansvarlig sektor	Mer informasjon
Idrett og friluftsliv	Tilskudd til idrettsarrangement	Fylkeskommunal	Kultur, regional identitet, idrett og frivillighet	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Tilskudd til idrettsarrangement (vtfk.no)
Idrett og friluftsliv	Tilskudd til planlegging av regionale idrettsanlegg	Fylkeskommunal	Kultur, regional identitet, idrett og frivillighet	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Tilskudd til regionale idrettsanlegg (vtfk.no)
Idrett og friluftsliv	Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet	Statlig (Kulturdepartementet)	Kultur, regional identitet, idrett og frivillighet	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Spillemidler til anlegg for idrett og friluftsliv (vtfk.no)
Idrett og friluftsliv	Tilskudd til viltformål	Statlig (Miljødirektoratet)	Kultur, regional identitet, idrett og frivillighet	Tilskudd til vilttiltak - Miljødirektoratet (miljodirektoratet.no)

Idrett og friluftsliv	Tilskudd til friluftaktivitet	Statlig (Miljødirektoratet)	Kultur, regional identitet, idrett og frivillighet	Tilskudd til friluftaktivitet (kap. 1420 post 78) - Miljødirektoratet (miljodirektoratet.no)
Kultur og kulturarv	Spillemidler til lokale kulturbygg	Statlig (Kulturdepartementet)	Kultur, regional identitet, idrett og frivillighet	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Spillemidler lokale kulturhus (vtfk.no)
Kultur og kulturarv	Tilskudd til formidling av kulturarv	Fylkeskommunal	Kultur, regional identitet, idrett og frivillighet	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Formidling av kulturarv (vtfk.no)
Kultur og kulturarv	Tilskudd til merkevere UNESCO	Fylkeskommunal	Kultur, regional identitet, idrett og frivillighet	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Formidling av kulturarv (vtfk.no)
Kompetanse og inkludering	Tilskudd til inkludering og redusert utenforskap (TIRU)	Fylkeskommunal	Næring, innovasjon og kompetanse	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Tilskudd (vtfk.no)
Kompetanse og inkludering	Etablerer-opplæring for innvandrere	Fylkeskommunal	Næring, innovasjon og kompetanse	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Tilskudd (vtfk.no)
Kompetanse og inkludering	Mentor- og traineeordning for innvandrere	Fylkeskommunal	Næring, innovasjon og kompetanse	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Tilskudd (vtfk.no)
Næringsutvikling og entreprenørskap	Telemark utviklingsfond (TUF)	Fond som forvalter er det årlige overskuddet fra fylkeskommunal konsesjonskraft	Næring, innovasjon og kompetanse	Telemark Utviklingsfond – Telemark Utviklingsfond
Næringsutvikling og entreprenørskap	Regionale utviklingsmidler	Statlig (Kommunal og moderniseringsdepartementet)	Næring, innovasjon og kompetanse	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Regionale utviklingsmidler (vtfk.no)
Næringsutvikling og entreprenørskap	Søkbare forskningsmidler Horisont Europa 2021 - 2027	Forskningsrådet	Næring, innovasjon og kompetanse	Støtte til søknader om formell deltakelse i partnerskap i Horisont Europa (forskningsradet.no)
Trafikksikkerhet	Trafikksikkerhet i nærmiljøet	Fylkeskommunal	Samferdsel, miljø og mobilitet	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Tilskudd (vtfk.no)
Internasjonalt arbeid	Tilskudd til internasjonalisering	Fylkeskommunal	Samfunnsutvikling, internasjonalisering og klima	Vestfold og Telemark fylkeskommune - Søk om tilskudd (vtfk.no)

5.3. Nettverk og samarbeidsarenaer

«Arbeid gjennom partnerskap og nettverk er den beste muligheten vi har for å jobbe sammen mot de felles utfordringer vi som region står ovenfor.» (Regional planstrategi 2020 - 2024)

Partnerskapsarbeidet i Vestfold og Telemark er organisert i et overordnet partnerskap, *Bærekraftige Vestfold og Telemark*, med fire tematiske nettverk: 1) klima og miljø, 2) samferdsel og mobilitet, 3)

verdskapning og kompetanse og 4) folkehelse.⁴² Frivillig sektor er særlig involvert i folkehelsenettverket.⁴³

Folkehelsenettverket samler en bredde av folkehelseaktører som kommuner, regional stat, kompetansemiljøer og organisasjoner. Målet er å bygge kompetanse, utveksle erfaringer og fremme samarbeid mellom aktørene. Nettverket setter aktuelle temaer på dagsorden gjennom faglige innlegg, orienteringer om samarbeidsprosjekter og drøfting av folkehelseutfordringer. Dybderapporten *Slik lever vi i Vestfold og Telemark* trekker frem to utfordringer som nettverket skal ha særlig fokus på: sosial ulikhet i helse og psykiske helseplager.

Frivillige organisasjoner er også representert i Samarbeidsrådet for folkehelse, som er et rådgivende organ for regionale planer og strategier innen opplæring og folkehelse, samt folkehelseoversikten over helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Samarbeidsrådet skal bidra til å sikre samhandling om pågående og nye folkehelsesatsninger i fylket og holde seg orientert om disse.

Foruten de tematiske nettverkene, har fylkeskommunen flere samarbeidsarenaer og møteplasser med frivillig sektor gjennom året. Disse arenaene og møteplassene er av og til avgrenset til samarbeid innenfor ulike fagområder, som for eksempel idrett og friluftsliv, kultur, stedsutvikling og integrering. Den nyetablerte møteplassen *Kulturdialogen* er en arena for dialog mellom fylkespolitikere og samarbeidspartnere på kulturområdet, også innenfor frivillig sektor.⁴⁴

5.4. Prosjekter

Fylkeskommunen initierer, støtter og/eller deltar ofte i prosjekter som samhandler med frivillig sektor. Nedenfor trekker vi fram tre eksempler på dette.

Frivillighet, samskaping og sosial inkludering

Frivillighet, samskaping og sosial inkludering er et interkommunalt prosjekt i fylkeskommunens Program for folkehelsearbeid, Vestfold på laget⁴⁵. Prosjektet pågår i perioden 2020-2022 med Vestfold og Telemark fylkeskommune er prosjekteier. Deltakende kommuner er Tønsberg, Færder, Larvik og Horten. Sandefjord har en observasjonsrolle. Organisasjoner som deltar er Vestfold og Telemark Idrettskrets, Forum for natur og friluftsliv, Kirkens bymisjon Vestfold og Vestfold barne- og ungdomsråd. Tønsberg kommune har påtatt seg prosjektledelsen på oppdrag fra fylkeskommunen.

Målet med prosjektet er å bidra til at kommunene styrker og utvikler sin egen frivillighetspolitikk og skaper bærekraftig samhandling mellom kommune og frivillighet. Programarbeidet og tiltaksutviklingen skal fremme en bevisst politikk i kommunene med hensikt å styrke sivilsamfunnet og frivillige organisasjoners betydning som inkluderende og sosialt støttende miljøer for barn og unge. Effektmålet er å styrke barn og unges mentale helse gjennom oppvekstmiljøer som skaper glede, trivsel, mestring, rom for forskjellighet og inkludering.

⁴² [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Partnerskap og nettverk \(vtfk.no\)](https://www.vestfoldtelemark.no/partnerskap-og-nettverk)

⁴³ [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Samarbeidsrådet og folkehelsenettverket \(vtfk.no\)](https://www.vestfoldtelemark.no/samarbeidsraadet-og-folkehelsenettverket)

⁴⁴ [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Ny møteplass for fylkets kulturaktører og politikere \(vtfk.no\)](https://www.vestfoldtelemark.no/ny-moteplass-for-fylkets-kulturaktorer-og-politikere)

⁴⁵ [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Vestfold på laget \(vtfk.no\)](https://www.vestfoldtelemark.no/program-for-folkehelsearbeid)

Deltakerne i prosjektet inngår i et lærende nettverk som systematisk og teoriforankret legger til rette for demokratiske og likeverdige dialoger. I nettverket arbeides det med strategier for kompetanseheving, kompetanseutveksling og erfaringsdeling mellom kommune og frivillighet for å styrke god samhandling og kommunikasjon mellom kommune, frivillighet og sivilsamfunn. Gjennom fasiliterte dialoger synliggjøres partenes behov og det kan enklere skapes felles løsninger til det beste for lokalsamfunnet/involverte parter.

Prosjektnettverket har opparbeidet kunnskap og erfaring i digital møteledelse, digitale verktøy og prosess- og møteledelse (digitalt, hybrid og fysisk). Nettverket har i 2020 fasilitert og bidratt med å gjennomføre digitale innspillsmøter i deltakende kommuner, for å styrke dialog med lokal frivillighet. Nærmere 2500 personer har vært involvert i digitale prosesser som ble avholdt i løpet av 2020/21.

Østersdugnaden

Vestfold og Telemark fylkeskommune er prosjektleder for Østersdugnaden⁴⁶, et prosjekt som omfatter alle kystkommunene i fylket. Østersdugnadens formål er å rydde stillehavsøsters bort fra strender, badeområder og naturområder, siden de knivskarpe skjellene på østersene hindrer folk i å benytte viktige friluftsområder. Sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, Oslofjordens friluftsråd, Grenland friluftsråd og en rekke frivillige friluftsansjoner, oppfordres folk til å bli med på dugnaden og plukke østers i sine nærområder. Prosjektet sørger for informasjon, veiledning, opplæring, utlån av utstyr, samt transport av plukkede skjell. Det ryddes årlig over 30 tonn stillehavsøsters på rundt 150 strender, badeområder og naturområder i fylket.

Ung Kultur Møtes

Fylkeskommunene har et regionalt ansvar i den nasjonale ungdomssatsingen Ung Kultur Møtes (UKM)⁴⁷, i samarbeid med kommunene som har det lokale ansvaret. UKM rekrutterer hvert år mange ungdommer som på frivillig prosjektbasis organiserer, deltar i, eller er med på gjennomføring av kulturarrangementer lokalt og regionalt. I tillegg legges det til rette for samarbeid med lokale og regionale frivillige kulturorganisasjoner. UKM er først og fremst et breddearrangement, men tilbyr også deltakelse i talentutviklingsprogrammer, som Imagine Norway.

5.5. Kunnskap og kompetanse

«Vår ambisjon er å være den organisasjonen som kjenner regionens muligheter og utfordringer aller best» (Regional planstrategi 2020 - 2024) Vestfold og Telemark fylkeskommune har som ambisjon å sette en kunnskapsbasert dagsorden for samhandling og samfunnsutvikling i regionen. Det utarbeides kunnskap som er relevant for politikk- og fagutvikling og tilrettelegges for kunnskapsdeling og kompetanseheving på forskjellige måter. Nedenfor trekker vi fram to eksempler på dette.

⁴⁶ [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Østersdugnaden \(vtfk.no\)](https://vtfk.no)

⁴⁷ [Vestfold og Telemark \(ukm.no\)](https://ukm.no)

Folkehelseundersøkelsen og Ungdataundersøkelsen

Fylkeskommunen har ansvar for å ha oversikt over befolkningens helsesituasjon og påvirkningsfaktorer. I den forbindelse gjennomfører fylkeskommunen jevnlig to undersøkelser som er relevante for frivilligheten og sivilsamfunnet.

Ungdata er lokale spørreundersøkelser for skoleelever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Spørreundersøkelsene dekker helheten i ungdommens liv og gir innsikt i ungdommens eget syn på temaer som familie, venner, nærmiljø, fritid, fysisk aktivitet, fysisk og mental helse, mobbing, rus og risikoatferd. Ungdata gir dermed god innsikt i hvordan er det å være ung i Vestfold og Telemark i dag. Undersøkelsen ble gjennomført i 2021 og 22 000 ungdommer deltok.⁴⁸

Folkehelseundersøkelsen – Helse og Trivsel i Vestfold og Telemark ble gjennomført i fylket i september/oktober 2021. Dette er en undersøkelse for voksne, 18 år og over. Rundt 34 000 personer svarte på årets undersøkelse. Undersøkelsen vil gi ny unik lokal kunnskap, for å bedre vår livskvalitet, trivsel og helse, i den enkelte kommune og for fylket sett under ett.⁴⁹

Kompetansekalender for kulturområdet

Kompetansekalenderen er et årlig program for kompetanseheving internt og eksternt, som viser hvilke konferanser, kurs, seminarer, verksteder og lignende som tilbys. Kompetansekalenderen er tilgjengelig på fylkeskommunens nettside og retter seg mot kommuner og eksterne aktører, som frivillige organisasjoner.⁵⁰

5.6. Tilgang til arenaer

All frivillighet trenger et sted å være. Vestfold og Telemark fylkeskommune er for eksempel medeier i Vestfoldmuseene, som har mange arenaer og lokaler til utleie for frivillige organisasjoner.

Fylkeskommunen eier og driver de videregående skolene som har idrettsanlegg og andre lokaler som frivilligheten kan disponere når dette ikke er til hinder for fylkeskommunens virksomhet. Det er skolene som står for denne utleien. I henhold til vedtatte rammeregler for utleie av lokaler ved de videregående skolene,⁵¹ skal lokaler stilles gratis til disposisjon for frivillige organisasjoner med fokus på barne- og ungdomsarbeid og organisasjoner som driver med voksenopplæring.⁵²

⁴⁸ [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Ungdata-undersøkelsen \(vtfk.no\)](#)

⁴⁹ [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Folkehelseundersøkelsen \(vtfk.no\)](#)

⁵⁰ [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Kompetansekalender for kultur \(vtfk.no\)](#)

⁵¹ Gjeldene regler ble vedtatt i Hovedutvalg for kompetanse i Telemark fylkeskommune, sak 29/15 den 7.5.2015.

⁵² [Lov om voksenopplæring \(voksenopplæringsloven\) - Lovdata](#)

6. Oppsummering

Temadokumentet *Frivillighet i Vestfold og Telemark* beskriver frivilligheten i fylket og fylkeskommunens samlede innsats og samhandling med sektoren. Beskrivelsen viser at det er et utviklingspotensial i fylkeskommunens innsats på frivillighetsområdet:

- Flere mål og tiltak som omhandler frivillighet i regionale planer og strategier ble vedtatt før Vestfold og Telemark fylkeskommune ble etablert 01.01.2020. Målene og tiltakene er dermed spredt i flere ulike dokumenter, og det er utfordrende å kommunisere hva som er fylkeskommunens frivillighetspolitikk.
- Bærekraftsmål 17 *Samarbeid for å nå målene* og innsatsområdet *samhandling for å løse komplekse problemstillinger* i regional planstrategi fordrer et nært og forpliktende samarbeid med frivillig sektor. Det fordrer også et koordinert og tverrsektorielt samarbeid internt i fylkeskommunen.
- Regionreformen har gitt fylkeskommunen nye oppgaver, særlig på integreringsfeltet. Det medfører et større fylkeskommunalt ansvar for å styrke frivillighetens rolle i inkluderings- og integreringsarbeidet.
- I perioden 2018 – 2020 hadde Telemark fylkeskommune et råd for frivillige som, på lik linje med de andre tre rådene (ungdomsrådet, eldrerådet og råd for personer med funksjonsnedsettelse), fungerte som et rådgivende organ for fylkestinget i alle saker som berørte frivilligheten. Et slikt råd er foreløpig ikke opprettet i Vestfold og Telemark fylkeskommune, men administrasjonen har fått i oppgave å utrede behovet for dette, i tett dialog med frivilligheten.
- Fylkeskommunen har ulike virkemidler for å nå mål og tiltak på frivillighetsområdet. Det har vært ulik praksis knyttet til hvordan de to tidligere fylkeskommunene har disponert virkemidlene og samhandlet med frivillig sektor. En av årsakene er at flere frivillige organisasjoner har vært og er ulikt organisert på regionalt nivå i henholdsvis Vestfold og Telemark.
- Det er manglende kunnskap om frivillig sektor i Vestfold og Telemark. Aktuell og tilgjengelig statistikk, forskning og analyser dekker ofte hele landet og er utfordrende å bryte ned på fylkesnivå.

7. Kilder

7.1. Lover, stortingsmeldinger og nasjonale strategier

- **Lover**
 - [Lov om kommuner og fylkeskommuner \(kommuneloven\) - Lovdata](#)
 - [Lov om planlegging og byggesaksbehandling \(plan- og bygningsloven\) - Lovdata](#)
 - [Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd \(kulturlova\) - Lovdata](#)
 - [Lov om voksenopplæring \(voksenopplæringsloven\) - Lovdata](#)
 - [Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\) - Lovdata](#)
 - Midlertidig lov om ansettelser i stillinger med regionale integreringsoppgaver [Prop. 2 L \(2019–2020\) \(regjeringen.no\)](#)
 - [Lov om register for frivillig virksomhet - Lovdata](#)

- **Nasjonale forventninger**
 - [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023 \(regjeringen.no\)](#)

- **Stortingsmeldinger, nasjonale strategier og andre statlige dokumenter**
 - Meld. St. 10 (2018-2019), *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig*
[Meld. St. 10 \(2018–2019\) \(regjeringen.no\)](#)
I frivillighetsmeldingen setter regjeringen fire frivillighetspolitiske mål: 1. Bred deltakelse, 2. En sterk og uavhengig sektor, 3. Forenklingsreform, 4. En samordnet frivillighetspolitikk.
 - Meld. St. 8 (2018-2019), *Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida.*
[Meld. St. 8 \(2018–2019\) \(regjeringen.no\)](#)
I kulturmeldingen har regjeringen definert de overordnede kulturpolitiske målene, blant annet at kulturlivet skal fremme danning og kritisk refleksjon, tilby møteplasser og bygge fellesskap.
 - Meld. St. 26 (2011-2012) Den norske idrettsmodellen.
[Meld. St. 26 \(2011–2012\) \(regjeringen.no\)](#)
I idrettsmeldingen er det overordnede målet og visjonen «idrett og fysisk aktivitet for alle». Regjeringens vedtok i 2021 en ny idrettsstrategi [Sterkere tilbake – En mer inkluderende idrett \(regjeringen.no\)](#)
 - Meld. St. 18 (2015-2016) *Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet.*
[Meld. St. 18 \(2015–2016\) \(regjeringen.no\)](#)
I friluftsmeldingen vil regjeringen ta vare på friluftsliv som en levende og sentral del av norsk kulturarv og nasjonal identitet, og som kilde til høyere livskvalitet og bedre helse for alle.

- Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold*.
[Meld. St. 16 \(2019–2020\) \(regjeringen.no\)](#) Kulturmiljømeldingen tar til orde for at kompetansen som finnes i det frivillige, i større grad må inkluderes i kulturmiljøforvaltningen sitt arbeid.
- Meld. St. 19 (2018–2019) *Folkehelsemeldinga – Gode liv i et trygt samfunn*
[Meld. St. 19 \(2018–2019\) \(regjeringen.no\)](#)
I folkehelsemeldingen legger regjeringen vekt på at folkehelsearbeid er tverrfaglig og at frivillig sektor, organisasjoner, næringslivet og offentlige myndigheter må samarbeide om innsatsen.
- Meld. St. 15 (2017–2018) *Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre*
[Meld. St. 15 \(2017–2018\) \(regjeringen.no\)](#)
Regjeringen slår fast at frivillig sektor er en viktig arena for å fremme integritet, sosial tilhørighet og deltakelse.
- Meld. St. 18 (2020–2021) *Opplive, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge*
[Meld. St. 18 \(2020–2021\) \(regjeringen.no\)](#)
I barne- og ungdomskulturmeldinga slår regjeringen blant annet fast at det frivillige kulturlivet er avgjørende for at det finnes lokale kulturtilbud, spesielt i de mindre kommunene.
- *Hverdagsintegrering - Strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021-2024* [Hverdagsintegrering – strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021-2024 \(regjeringen.no\)](#) Med strategien vil regjeringen bidra til at barn, unge og voksne med innvandrerbakgrunn i større grad deltar i sivilsamfunnet. Videre skal den løfte og støtte sivilsamfunnets innsats for integrering og bidra til bedre samarbeid og bedre rammebetingelser for organisasjoner.
- [frivillighetserklæringen-hefte.pdf \(regjeringen.no\)](#) I 2015 la Kulturdepartementet fram frivilligerklæringa, i dialog med KS og Frivillighet Norge. Frivilligerklæringa skal styrke samspillet mellom det offentlige og frivillig sektor og slår fast at frivillig sektor er et eget politikkområde som må bli sikret medvirkning.

7.2. Regionale planer og strategier

- *Å utvikle Vestfold og Telemark – verdiskaping gjennom grønn omstilling. Regional planstrategi 2020–2024.* [Vestfold og Telemark fylkeskommune \(vtfk.no\)](#)
- Regional plan for samordna areal- og transport i Telemark, ATP Telemark (2015 – 2025) [Areal- og transportplan for Telemark 2015-2025 \(vtfk.no\)](#)
- Regional plan for samordna areal og transport i Grenland (2014 –2025) [atp-grenland.pdf \(vtfk.no\)](#)
- Regional plan for bærekraftig arealpolitikk, RPBA (Vedtatt 2019) [rpba_2019.pdf \(vtfk.no\)](#)
- Regional plan for kystsonen i Vestfold (Vedtatt 2014) [Vestfold fylkeskommune – Høringsforslag: Regional plan fo kystsonen i Vestfold \(vtfk.no\)](#)

- Vestfold og Telemark – der mennesker møtes. Kulturstrategi 2021–2024. [Vestfold og Telemark fylkeskommune - Kulturstrategi \(vtfk.no\)](#)
- Handlingsprogram folkehelse 2021–2022. [Handlingsprogram folkehelse 2021–2022 \(vtfk.no\)](#)
- Helsefremmende opplæring. Strategiplan for videregående opplæring i Vestfold og Telemark 2021–2025 [Helsefremmende opplæring - Strategiplan for videregående opplæring i Vestfold og Telemark 2021-2025 \(vtfk.no\)](#)
- Regional kompetansestrategi Vestfold og Telemark 2021-2028 [vedtatt-051021_regional-kompetansestrategi-2021-2028-med-handlingsprogram-2021-2022.pdf \(vtfk.no\)](#)
- Regional strategi for reiseliv og opplevelser 2022–2030 (høringsutkast) [regional-strategi-for-reiseliv-og-opplevelser-horingsutkast-1.pdf \(vtfk.no\)](#)
- Regional strategi for forskning, innovasjon og næring (høringsutkast) [fin-strategi-09072021.pdf \(vtfk.no\)](#)

7.3. Forskning, kartlegging og statistikk

- **Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor** er et samarbeidsprosjekt mellom NOR-CE Uni Reasearch Rokkansenteret i Bergen og Institutt for samfunnsforskning i Oslo. [Forsiden - Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor \(samfunnsforskning.no\)](#)
Rapporter som er benyttet i temadokumentet er:
 - Arnesen, Daniel & Sivesind, Karl Henrik (2021). Frivillighet og koronakrisen. Befolkningens frivillige innsats og frivillige organisasjoners rolle, aktiviteter og økonomi under koronakrisen i Norge. Rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. 2021:02. [ISF rapport mal \(unit.no\)](#)
 - Jacobsen, Sigurd Eid; Andersen, Patrick Lie; Nordø, Åsta Dyrnes; Sletten, Mira Aaboen & Arnesen, Daniel (2021). Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. 2021:01. [Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter \(unit.no\)](#)
 - Arnesen, Daniel (2020). Finansiering av frivillighet: Frivillig sektors økonomi og lokallagenes rammevilkår. 2020:6. [Finansiering av frivillighet - Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor \(samfunnsforskning.no\)](#)
 - Arnesen, Daniel & Siveseid, Karl Henrik (2020). Organisasjonslandskap i endring 2009–2019: Fra ideologisk samfunnsendring til individuell utfoldelse? 2020:5. [Organisasjonslandskap i endring - Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor \(samfunnsforskning.no\)](#)
 - Skiple, Jon Kåre & Winsvold, Marte (2020). Lokalt beredskapssamarbeid. Frivillige, politi og kommuner i lokalt beredskapsarbeid. 2020:4. [ISF rapport mal \(regjeringen.no\)](#)
 - Trætteberg, Håkon S.; Eimhjellen, Ivar; Ervik, Rune; Enjolras, Bernard & Skiple, Jon Kåre (2020). Kommunal frivillighetspolitikk og lokale organisasjoner. 2020:3. [Kommunal+frivillighetspolitikk.pdf \(unit.no\)](#)

- Eimhjellen, Ivar; Bentsen, Henrik Litleré & Wollebæk, Dag (2020). Sivilsamfunnsdeltaking blant innvandrere i Noreg. 2020:2. [ISF rapport mal \(unit.no\)](#)
- Eimhjellen, Ivar & Fladmoe, Audun (2020). Frivillighet, klasse og sosial ulikhet: Norsk frivillighet i et klasseperspektiv. 2020:1. [ISF rapport mal \(unit.no\)](#)
- **Statistisk sentralbyrå. [Kultur og fritid \(ssb.no\)](#)**
 - [Satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner \(ssb.no\)](#)
 - [08520: Årsverk, etter statistikkvariabel, årsverk, aktivitet \(ICNPO\) og år. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)
 - [11715: Uføretrygdede, etter alder \(K\) 2015 - 2020. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)
 - [Nedgang i sysselsettingen blant innvandrere - SSB, Trenden er brutt – flere unge utenfor i 2020 \(ssb.no\)](#)
 - [06445: Kjønn-, bosted- og aldersfordeling \(7 grupper\), etter andel sysselsatte i befolkningen. 4. kvartal \(K\) 2005 - 2020. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)
 - [07459: Alders- og kjønnsfordeling i kommuner, fylker og hele landets befolkning \(K\) 1986 - 2021. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)
- **Frivillighet Norge**
 - Frivillighet Norge gjennomfører jevnlig en befolkningsundersøkelse om frivillighet kalt Frivillighetsbarometeret i samarbeid med Kantar TNS. [Frivillighetsbarometeret | Frivillighet Norge](#)
 - For å kartlegge digitalisering i frivillig sektor utarbeidet Frivillighet Norge rapporten *Kartlegging av behov, muligheter og løsninger for digitalisering av frivilligheten*. (utgitt i 2018) [w41BiN-Digitalisering-av-frivilligheten.pdf \(amazonaws.com\)](#)
 - I forbindelse med regionreformen utarbeidet Frivillighet Norge en rapport om *Kartlegging av samarbeid mellom fylkeskommunene og frivillige organisasjoner* [RapportKartleggingsamarbeidWEB.pdf \(amazonaws.com\)](#)
- **Annet**
 - *Frivilligarbete i Norden – sammanhållning i en ny tid*. (2020) [Nordisk Ministerråd - Nord2020-028 \(norden.org\)](#)
 - Lorentzen Midtsundstad 2020. *Frivillighet. Nye former for frivillig arbeid i norske kommuner*